

saa Henseende findes i Lovforslagets § 10. Ogsaa tror jeg, at Bestemmelserne i §§ 2 og 8 give fuld Sikkerhed for, at kun de Foreninger, hvis Formaal virkelig er det samme som Lovens Formaal, komme til at nyde godt af denne Lov, at ikke andre Foreninger end de, som virkelig have almennyttige Formaal for Øje, ville kunne faa Del i de Begunstigelser, Loven byder.

Det hedder i § 1, at der kan ydes Laan til Foreninger, „der ere dannede udelukkende med det Formaal for Øje at indkøbe større Landejendomme, som egne sig til Udstykning“. Jeg kunde have Lyst til at sige et Par Ord derom. Der er her ikke blevet sat nogen bestemt Grænse, og der kan og bør selvfølgelig heller ikke sættes nogen bestemt Grænse. Men jeg haaber dog, det er den højtærede Finansministers Ønske at give disse Foreninger den størst mulige Frihed, med Hensyn til hvilke Ejendomme de ville opkøbe. Jeg antager ogsaa, det er Tilfældet, naar jeg i Bemærkningerne til Lovforslaget ser, at man særlig har sin Opmærksomhed henvendt paa Præstegaardsjord og Jord uden Bygninger — og Præstegaardsjord vil jo som Regel ikke kunne henregnes til de saakaldte større Ejendomme, for saa vidt man dermed mener Ejendomme, der ere større end de almindelige Bøndergaarde. Sagen er jo nemlig den, at der ogsaa er adskillige Bøndergaarde, som egne sig til Udstykning, og som ere til Salg, og det vilde være ønskeligt, at disse Foreninger ogsaa kunde erhverve saadanne, naar Lejligheden er dertil. Naar en saadan Bøndergaard, som egner sig til Udstykning, ligger hen til Salg og det ikke er muligt for disse Foreninger at benytte Lejligheden, naar den tilbyder sig, saa ville private Foreninger eller private Personer købe disse Ejendomme og udstykke dem for at tjene Penge ved at sælge dem til højest mulig Pris, medens de Foreninger, som ere stiftede med det Formaal, som er Lovens, altid ville kunne overdrage de udstykkede Ejendomme paa billigere Vilkaar. Jeg haaber derfor, at der maa gives disse Foreninger den størst mulige Bevægelsesfrihed, naar blot de stadig søge at fyldestgøre det Formaal, som Lovforslaget har for Øje. Men jeg vil indrømme, at det vil altid være rigtigt særlig at have sin Opmærksomhed henvendt paa de større Landejendomme, thi der tror jeg det bedste Resultat vil kunne opnaas. En større Ejendom i Forfald, forvandlet til smaa veldrevne Brug — derved vindes jo ikke

blot en betydelig økonomisk Fordel, men det har ogsaa sin store moralske Betydning.

Den Frihed med Hensyn til Besiddelsesformen, som gives i Lovforslagets § 2, tror jeg ikke vil faa nogen synderlig Betydning. I første Øjeblik fandt jeg det tiltalende, at man kunde bruge hvilken Besiddelsesform man ønskede. Fri Ejendom, Livs- eller Arvefæste, men jeg tror ikke, der vil blive brugt nogen anden eller saa godt som ikke nogen anden Form end fri Ejendom, dels fordi de Mænd, som ønske at erhverve disse mindre Ejendomme — i alt Fald saaledes som jeg kender Forholdeneovre i Jylland — saa at sige udelukkende ønske at erhverve dem som fri Ejendom, dels fordi Foreningerne, som maaske om nogle Aar have en væsentlig anden Sammensætning eller kunne være opløste, vanskelig kunne inkludere sig paa et vedvarende Forhold til de vedkommende. Jeg tror derfor, at et Fæsteforhold vil være ret vanskeligt, om ikke umuligt. Skulle vi gøre Forsøg i den Retning, tror jeg, vi skulle ind paa andre Former.

Til Slut vil jeg blot gøre opmærksom paa, at der ved dette Lovforslag er en Ejendommelighed, som jeg er overmaade glad ved. Det Princip, der ligger i dette Lovforslag, tror jeg, det vilde være heldigt, om vi oftere kunde anvende. Der er jo ikke i dette Forslag noget Paabud, der er ingen Straffebestemmelser, ingen Bestemmelser om en særlig Administration til at gennemføre denne Lov. I Virkeligheden afhænger Lovens Værdi af gode Mænds fri Virksomhed. At tilvejebringe mindre Ejendomme, smaa Hjem, hvor Arbejderne virkelig selv kunne høste Udbyttet og nyde Frugten af deres eget Arbejde — det er Lovens smukke Formaal, et Formaal, som jeg synes, alle maa være glade ved og gerne være med til at gøre noget for. Jeg ønsker, som før nævnt, at en saadan Forening maa faa den størst mulige Frihed, naar blot den holder sig indenfor Lovens Formaal. Skulde den menneskelige Skrøbelighed bevirke, at en saadan Forening søgte at gøre sine Fingre lange for at tjene Penge ved Forretningen, vil den faa over Fingrene. Den eneste Bom, der er sat for disse Foreningers Virksomhed, er den, at Lovens Formaal ikke maa forvanskes, og det synes mig er en god Bom. Det Forsøg, der her er gjort paa at drage de gode Elementer i vort Folk med ind i Arbejdet for at løse de store sociale Spørgsmaal, ønsker jeg Lykke og Held. Med disse Par Ord skal jeg anbefale Lovforslaget til det høje Tings Velvillie.